

Agresīva uzņēmuma pārņemšana - plaši pazīstams instruments

Krievijas saplākšņa ražotāja kompānija *Sveza* ir izteikusi publisku piedāvājumu a/s *Latvijas Finieris* akcionāriem par nominālvērtību pārdot uzņēmuma daļas.

Agresīva uzņēmuma pārņemšana (angliski, hostile takeover), nesaskaņojot ar uzņēmuma vadību, ir starptautiski plaši pazīstams korporatīvās pārvaldības instruments. Agresīvas uzņēmuma pārņemšanas iespējamība potenciāli liek esošajai vadībai būt modrākai un labāk strādāt esošo akcionāru interesēs. Īpaši aktuāli tas ir uzņēmumos, kuros ir daudz mazo akcionāru, jo katrs akcionārs individuāli nevar ietekmēt uzņēmuma stratēģisko attīstību, ja viņam liekas, ka esošā vadība nestrādā pietiekami labi. Fakts, ka vienmēr ir kāda «modrā acs», kas var, apejot vadības komandu, piedāvāt akcionāriem labāku redzējumu par kompānijas attīstību, sniedz papildus vērtību mazajiem akcionāriem.

Taču agresīvai uzņēmuma pārņemšanai ir arī savi negatīvie aspekti, kā, piemēram, vadības bailes ieguldīt projektos, kas sniedz atdevi ilgtermiņā. Mazajiem akcionāriem bieži ir grūti izvērtēt vadības ilgtermiņa plānus. Redzot sliktākus rezultātus īstermiņā, akcionāriem var rasties kārdinājums pārdot akcijas uzreiz, nesagaidot ilgtermiņa projektu atdevi. Zinot, ka jebkurā brīdī (īpaši sliktāku finanšu rezultātu brīdī) kāds «no malas» var par nelielu naudu pārņemt uzņēmuma vadību savās rokās, esošajai vadības komandai var zust motivācija ieguldīt projektos, kas sniedz atdevi ilgtermiņā. Lai izvairītos no šādām situācijām, daudzviet pasaulē tiek lietoti dažādi juridiski instrumenti agresīvas uzņēmumu pārņemšanas riska samazināšanai (angliski, *poison pills*). Īpaši attīstīta šī likumdošana ir Delaveras štatā (ASV), kur attiecīgie likumi būtiski mainījās 1980o gadu agresīvas uzņēmumu pārņemšanas viļņa iespaidā.

Latvijas Finiera gadījumā eksistē vismaz viena no «tabletēm pret agresīvo pārņemšanu» - esošo akcionāru pirmpirkuma tiesības, ja kāds no akcionāriem savas akcijas vēlas pārdot. Šo «zāļu» esamība ļauj vadībai iegūt laiku, lai sameklētu alternatīvu pircēju par iespējami labāku cenu.

Manuprāt, šis ir interesants un rets gadījums Latvijas uzņēmumu pārvaldības jomā, un tāpēc ap to ir izraisīta liela ažiotaža. Neparasta ir arī piedāvātā akciju atpiršanas cena par nominālvērtību, kam, spriežot pēc publiski pieejamās informācijas, vajadzētu būt apmēram divas reizes augstākai. Iespējams, šāds piedāvājums veikts apzināti, lai mudinātu vadību uzsākt sarunas un pārdomāt esošās akcionāru struktūras pamatotību ilgtermiņā. Manuprāt, Latvijas Finieris ir uzņēmums, kam būtu jābūt kotētam biržā.

Nevaru piekrist, ka šāds ārvalstu kompānijas publiskais piedāvājums Latvijas Finiera akcionāriem ir nekaunības kalngals, kā daži to nosaukuši, jo tas ir viens no starptautiski pieņemtiem uzņēmumu pārņemšanas instrumentiem. Piemēram, pirms pāris gadiem kompānija Microsoft īstenoja šādu «nekaunīgu» soli pret *Yahoo*. *Yahoo* vadība darīja visu iespējamo, lai Microsoft nepārņemtu *Yahoo*, kā rezultātā *Yahoo* valdes priekšsēdētājs zaudēja savu amatu, jo *Yahoo* akciju vērtība pēc tam, kad Microsoft atsauca savu piedāvājumu, krasi kritās.

Pircējam ir tiesības piedāvāt, un pārdevējam (akcionāram), savukārt, ir tiesības izdarīt savu izvēli – pieņemt šo piedāvājumu vai nē. Domāju, ka šī situācija bagātina mūsu uzņēmējdarbības vides pieredzi.

Anete Pajuste, RTU Rīgas Biznesa skolas asociētā profesore

Dienas Bizness, Nr.156 (2010, 1.nov.), 3.lpp.